

Understanding Society

Uitnodiging

Jubileumdag 60 jaar Rooms-katholieke en Protestantse

Geestelijke Verzorging bij het ministerie van Justitie

Opening Centrum voor Justitiepastoraat
en aanbieding van het Handboek Justitiepastoraat

24 september 2009

Hoofdkantoor DJI
Dienst Geestelijke Verzorging
Postbus 301 32
2500 GC DEN HAAG

Bezoekadres
Schedeldoekshaven 101
2511 EM DEN HAAG
Tel. (070) 370 27 00

Dienst Justitiële Inrichtingen Ministerie van Justitie

Programma

10.15 uur:

10.45 uur:

12.00 uur:

13.15 uur:

14.45 uur:

15.30 uur:

16.45 uur:

Locatie:

Aanmelden:

Ontvangst

Woord van Welkom

Oecumenische viering van Woord en Gebed

Lunch

Academische zitting in de vorm van een seminar over *'Herstelgericht pastoraat'*.

Voorzitter: prof.dr. A.J. Denaux, decaan Faculteit

Katholieke Theologie, Universiteit van Tilburg.

Bijdragen: prof.dr. A.M. van Kalmthout (Faculteit

Rechtsgeleerdheid UvT), prof.dr. E.R. Jonker

(hoogleraar Praktische Theologie PThU) en

prof.dr. T.W.A. de Wit (bijzonder hoogleraar

Vraagstukken Geestelijke Verzorging in Justitiële

Inrichtingen UvT).

Pauze

Opening Centrum voor Justitiepastoraat door

minister van Justitie dr. E.M.H. Hirsch Ballin en

aanbieder *Handboek Justitiepastoraat*.

Toelichting door mr. H.M.C.M. van Oorschot en

dr. H.C. van der Sar. Na de openings toespraak zullen

drs. J.D.W. Eerbeek, mw. mr. T.P.A.M. Bogers

en prof.dr. A.H.M. van Iersel het woord voeren.

Afsluiting namens de Zending Instanties.

Muzikaal intermezzo door 'Steven and Friends'

Feestelijke receptie tot ±18.15 uur.

Aula Universiteit van Tilburg. Warandelaan 2,

5037 AB Tilburg. U vindt een routebeschrijving

op: www.uvt.nl/contact/bereik/

Opgave voor één of meerdere programma-onder-

delen graag voor 14 september aan mw. B. Roest,

e-mail: b.roest@dji.minjus.nl

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij nodigen wij u van harte uit voor de jubileumdag ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van het Rooms-katholiek en het Protestantse

Justitiepastoraat. Beide maken inmiddels deel uit van de Dienst

Geestelijke Verzorging binnen de Dienst Justitiële Inrichtingen van het

Ministerie van Justitie.

De jubileumdag zal plaatsvinden op **donderdag 24 september 2009**

in de aula van de Universiteit van Tilburg. Tijdens deze dag zal het Centrum

voor Justitiepastoraat, dat is opgericht door de Universiteit van Tilburg

en de Protestantse Theologische Universiteit, officieel worden geopend

door de minister van Justitie dr. E.M.H. Hirsch Ballin. Daarbij zal het

eerste exemplaar van het Handboek Justitiepastoraat aan de minister

worden aangeboden.

De dag begint met een oecumenische viering van Woord en Gebed,

gevolgd door een seminar over *'Herstelgericht pastoraat'*. Ter afsluiting is er

een receptie.

Wij hopen u op 24 september in Tilburg te kunnen ontmoeten.

Hoogachtend,

Mw. mr. T.P.A.M. Bogers, directeur Dienst Geestelijke Verzorging

van de Dienst Justitiële Inrichtingen

Drs. J.D.W. Eerbeek, hoofdpredikant bij de Dienst Geestelijke Verzorging

van de Dienst Justitiële Inrichtingen

Prof. dr. A.H.M. van Iersel, hoofdaalmoezener bij de Dienst Geestelijke

Verzorging van de Dienst Justitiële Inrichtingen

Mr. H.M.C.M. van Oorschot, voorzitter van het College van Bestuur

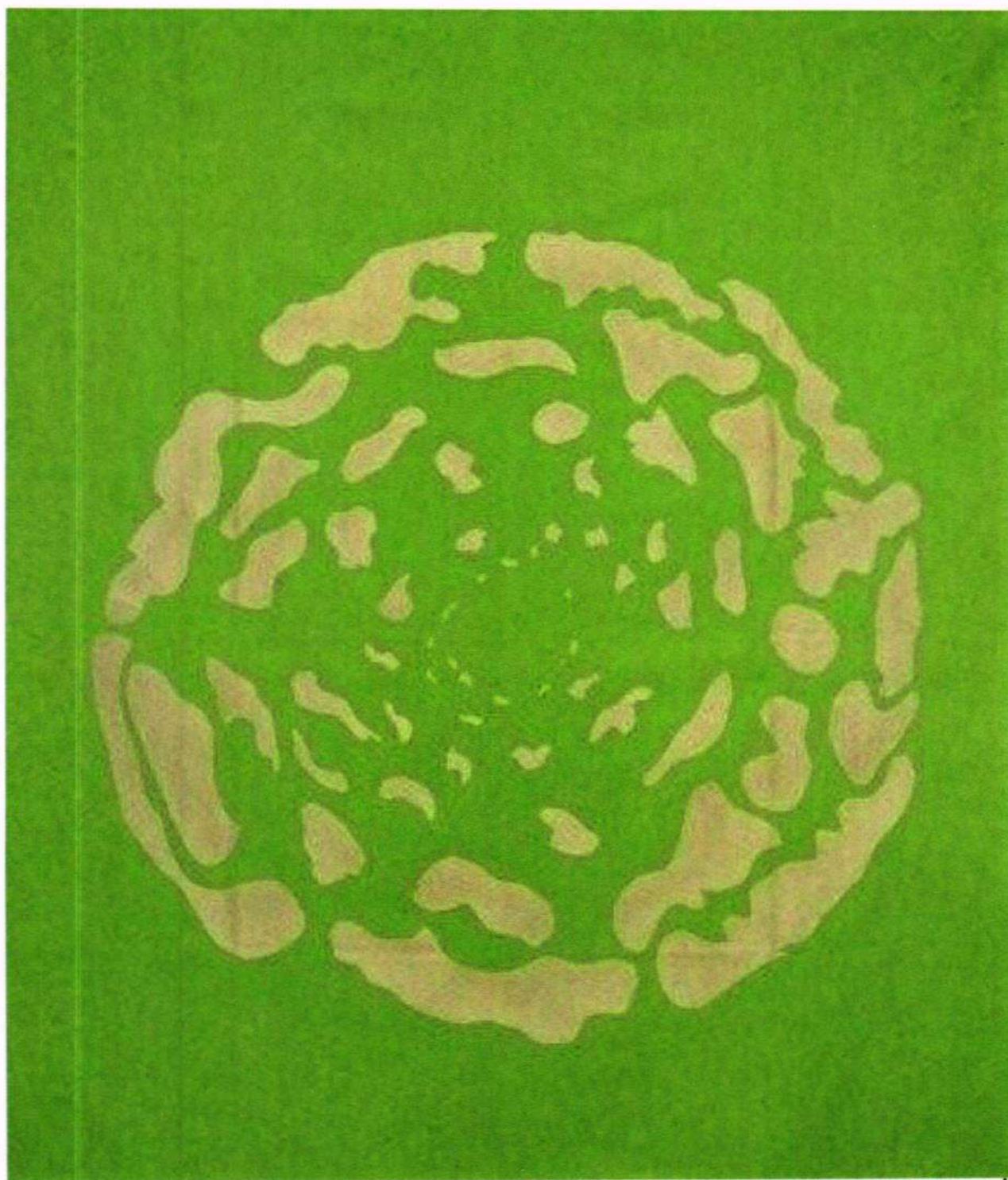
van de Universiteit van Tilburg

Dr. H.C. van der Sar, voorzitter van het College van Bestuur van de

Protestantse Theologische Universiteit

Al mijn bronnen zijn in U

*Viering bij het 60 jarig jubileum van het justitiepastaat
24 september 2009 te Tilburg*

Is uw telefoon uitgeschakeld?

Muziek door Seven and Friends

Welkomstwoord

Votum en groet

Onze hulp is in de NAAM van de Heer

Die hemel en aarde gemaakt heeft

Die trouw blijft in eeuwigheid

En die niet loslaat het werk van zijn handen

De genade van de Heer Jezus Christus,

de liefde van God en de gemeenschap van de heilige Geest

zij met u allen.

Amen

*achtergrond presentatie:
gouden levenslijnen geschilderd door gedetineerden*

Lied

tekst: Huub Oosterhuis Muziek: Bernard Huijbers

Hij die gesproken heeft een woord dat gaat,
een tocht door de woestijn, een weg ten leven,
een spoor van licht dat als een handschrift staat
tegen de zwartste hemel aangeschreven:

Hij scheidt ons hier een nieuwe dageraad,

Hij roept ons aan: "Ik zal jou niet begeven".

Hij die ons in zijn dienstwerk heeft gewild
die het gewaagd heeft onze hand te vragen
die ons uit angst en doem heeft weggetild
en ons tot hier op handen heeft gedragen;
Hij die verlangen wekt, verlangen stilt
vrees niet, Hij gaat met ons een weg van dagen.

Van U is deze wereld, deze tijd

Gij hebt uw stem tot op vandaag doen klinken

Uw naam is hartstocht voor gerechtigheid

uw woord de bron waaruit wij willen drinken
Gij die tot hiertoe onze toekomst zijt
dat wij niet in vertwijfeling verzingen.

Aansteken van de Paaskaars

Beurtgebed

Bidden wij tot de levende God,
Vader van onze Heer Jezus Christus
in de kracht van de heilige Geest

Luister Heer ontferm U over ons

Over de stad van God op aarde,
voor het volk dat hier bijeen is,
bidden wij om licht en verlossing.

Luister Heer ontferm U over ons

Over de wereld waarin wij leven,
over hen die worden verdrukt
bidden wij om geloof en toekomst.

Luister Heer ontferm U over ons

Over allen die zoeken naar waarheid
en het evangelie willen verstaan
bidden wij om geduld en om aandacht.

Luister Heer ontferm U over ons

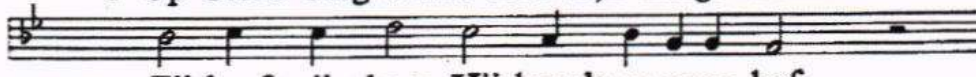
Psalm 87 gezongen en gesproken

PSALM 87

Genève 1562

1 Op Sions berg sticht God zijn heilige stede.

Zij heeft zijn hart, Hij houdt er open hof.

O Godsstad, vrolijk zingen wij uw lof:

door uwe poort zal ieder binnentreden.

Door hèm op heilige bergen gegrondvest:
JHWH koos zich de poorten van Sion
boven alle woningen Jacobs.

Majesteitelijk draagt gij uw naam:
de stad Gods.

Ik tel Rachab en Babel als bij mij behorend,
en zie: Filestea en Tyrus, ook Nubië:
“een die dáár is geboren.”

Van Sion zal het heten:
“ieder die dáár is geboren.”
De allerhoogste- hij schiep haar bestand.
JHWH tekent het aan bij de naamlijst der volken:
“een die dáár is geboren.”

En zij zingen, dansend hun reidans:
“al mijn bronnen ontspringen in u!”

zingen

4 Zij zullen saam, de groten met de kleinen,
dansend de harpen en cymbalen slaan,
en onder fluitspel in het ronde gaan,
zingend: "In U zijn al onze fonteinen".

Stilte

We lezen uit 1 Tess. 5, 14-24

Wij sporen u aan, broeders en zusters, iedereen die zijn dagelijks werk verwaarloost terecht te wijzen, de moedelozen hoop te geven, op te komen voor de zwakken, met iedereen geduld te hebben. Zie erop toe dat niemand kwaad met kwaad vergeldt en streef altijd naar het goede, zowel

voor elkaar als voor ieder ander. Wees altijd verheugd, bid onophoudelijk, dank God onder alle omstandigheden, want dat is wat hij van u, die één bent met Christus Jezus, verlangt. Doof de Geest niet uit en veracht de profetieën niet die hij u ingeeft. Onderzoek alles, behoud het goede en vermijd elk kwaad, in welke

vorm het zich ook voordoet.
Moge de God van de vrede zelf
uw leven in alle opzichten
heiligen, en mogen heel uw
geest, ziel en lichaam zuiver

bewaard zijn bij de komst van
onze Heer Jezus Christus. Hij
die u roept is trouw en doet zijn
belofte gestand.

Lied van een gevangene

Muziek: Tjeerd Oosterhuis tekst: Huub Oosterhuis

Hoe ben ik hier beland? In dit benarde,
in deze hellekooi, niet om te harden -
in deze lege godverlaten bunker?
Hier moet ik eenzaam tuchten, ongezien.

Ik ben een weg gegaan die mij misleidde.
Ik heb misdaan. Ik kon mij niet bevrijden
uit woeste wirwar van omstandigheden -
wie helpt mij dragen 'eigen stomme schuld'?

In nachten eindeloos spoken de dromen
dat het voorgoed is, nooit meer goed zal komen -
dat ik zo ben en levenslang zal blijven,
en steeds opnieuw de deur valt in het slot.

Een morgen van een dag komt mij voor ogen
iemand met ogen die mij zien, twee ogen
die naar mij kijken, vol van mededogen
en tot mij spreken: Jij daar, wanhoop niet.

Wie ben jij, spreekt een stem, wie wil je worden?
Denk je een wereld in waar jij wilt leven:
een mens voor mensen, ziel en lichaam geven -
jij daar, godweet, zo wordt het, wees niet bang.

Overweging

Orgelmeditatie

Vredeswens

Vrede voor jou, vrede voor jou, vrede voor jou.

muziek T. Löwenthal

Dankgebed en voorbede

acclamatie:

Herschep ons hart

Heradem ons verstand

Dat wij elkaar behoeden en doen leven

Maak ons tot Uw gemeente

Wees de stem die ons geweten wekt

Verberg u niet

Verberg u niet

Onze Vader

Onze Vader, die in de hemel zijt;

uw naam worde geheiligd, uw koninkrijk kome;

uw wil geschiede, op aarde zoals in de hemel.

Geef ons heden ons dagelijks brood;

en vergeef ons onze schulden,

zoals ook wij aan anderen hun schuld vergeven;

en leid ons niet in verzoeking; maar verlos ons van de boze.

Want van U is het koninkrijk, en de kracht

en de heerlijkheid in eeuwigheid. Amen

Lied: De Kracht van Uw Liefde

Heer ik kom tot U

Neem mijn hart, verander mij,

Als ik u ontmoet, vind ik rust bij U

Want Heer ik heb ontdekt,

Dat als ik aan Uw voeten ben,
Trots en twijfel wijken
Voor de kracht van Uw liefde.

Refrein:

Houdt mij vast, laat Uw liefde stromen.
Houdt mij vast, heel dicht bij Uw hart.
Ik voel Uw kracht en stijg op als een arend;
Dan zweef ik op de wind,
Gedragen door uw Geest
En de kracht van uw liefde.

Gedicht Gij hebt mij bezocht

Wim Timmer Vrij naar Matteus 25

Ik zat vast en jij hebt mij bezocht,
gevangen in een lege ruimte.
Hoe ben je bij me binnen gekomen?
Je vroeg alleen maar met zachte woorden:
hoe gaat het met je
Fluisterend durfde ik mijn verhaal te vertellen
en toen...

Ik zat gevangen en jij kwam kijken,
mijn uitzicht was ommuurd.
Hoe heb je me gezien?
Je keek alleen maar naar me:
mijn geest voelde dat ik er mocht zijn.
Stamelend was ik niet meer blind
en daarom...

Ik was dichtgeslagen en jij opende mij,
mijn hart gesloten achter zoveel deuren.
Hoe wist je mijn naam?
Je kwam me alleen maar tegemoet:

de duisternis van mijn ziel verdween.
Flitsend verlichtte je mijn wezen
en vanaf dat moment..

Ik was onvindbaar en daar was je,
mijn bron van liefde opgedroogd.
Hoe vond je mijn schaamteplaats?
Je wilde alleen maar van me weten:
hoe nu verder, waarheen te gaan.
Vasthoudend was ik nog verslaafd
en toch...

Jij riep mij vrij .

Lied: U kennen, uit en tot U leven III

tekst: Ad den Besten

I I U ken-nen, uit en tot U le-ven,
Ver-bor-ge - ne die bij ons zijt,
zo-lang ons 't aan - zijn is ge - ge - ven,
de aar - de en de aard - se tijd, —
o Chris-tus, die voor ons be - gin
en ein - de zijt, der we - reld zin!

- 5 Gij zijt het water ons ten leven;
de bronnen van de eeuwigheid
zijn ons ter lafenis gegeven,
zijn doorgebroken in de tijd.
O Gij, die als een bron ontspringt
in elk die tot U komt en drinkt.
- 6 O Christus, ons van God gegeven,
Gij tot in alle eeuwigheid
de weg, de waarheid en het leven,
Gij zijt de zin van alle tijd.
Vervul van dit geheimenis
uw kerk die in de wereld is.

Zegen

Lord You are Good

Tekst & muziek: Israel Houghton

Arr.: Seven and Friends

Lord you are good and Your mercy endures forever 2x

People from every nation and tongue

From generation to generation

We worship you, hallelujah, hallelujah

We worship you, for who you are

We worship You, hallelujah, hallelujah

We worship you, for who you are

Lord you are good and Your mercy endures forever 2x

People from every nation and tongue

From generation to generation

We worship you, hallelujah, hallelujah

We worship you, for who you are

We worship You, hallelujah, hallelujah

We worship you, for who you are

You are good, yes you are, yes you are

So good so good

You are good all the time, all the time, you are good (6x)

Lord you are good and Your mercy endures forever 4x

People from every nation and tongue

From generation to generation

We worship you, hallelujah, hallelujah

We worship you, for who you are

We worship You, hallelujah hallelujah

We worship you, for who you are

We worship You, hallelujah, hallelujah

We worship you, for who you are

For who you are,

For you are good

colofon

voorgangers: predikant Hanneke Atsma
pastor Bert Simons
Mgr. JF Lescrauwaet msc

medewerkers: predikant Folly Hemrica
pastor Wim Timmer
pastor Chris Baakman

band: Seven and Friends

toespraak drs. J.D.W. Eerbeek, hoofdpredikant Ministerie van Justitie, bij de presentatie van het Handboek Justitiepastoraat op 24 september 2009

Excellentie, dames en heren,

Vanmiddag mag ik, mede namens de hoofdaalmoezenier prof.dr. Fred van Iersel, het nieuwe Handboek Justitiepastoraat aan u presenteren. Het is een eerste publicatie in de publicatiereeks van het Centrum voor het Justitiepastoraat.

Het Handboek stamt uit een traditie in het justitiepastoraat. In december 1964 verscheen de uitgave ‘Het gevangenispastoraat, een losbladig werkboek’, uitgegeven door de toenmalige hoofdpredikant en hoofdaalmoezenier bij de inrichtingen van Justitie. Dit werk zette voor vele jaren een standaard voor de protestantse en rooms-katholieke justitiepastores. Het was een mijlpaal in de deskundigheidsbevordering die later door vele inhoudelijke publicaties werd gevolgd. Het boek zette al in op de verbinding tussen ambt en professionaliteit. Ik citeer:

“De gestichtspastor is niet een pastor die toevallig een gesticht als arbeidsterrein, als “gemeente”, heeft gekregen; hij is er een, die een gespecialiseerd terrein als arbeidsveld heeft en op dit veld ook op een eigen wijze moet arbeiden. Dat stelt niet alleen bepaalde eisen wat zijn persoon betreft, maar ook wat methoden betreft en daarmee ook aan scholing en opleiding, die hem de middelen daartoe moeten verschaffen.”

Dit Handboek is ook weer een bijzonder samenwerkingsproject van het rooms-katholiek en protestants justitiepastoraat. We hebben er een aantal jaren intensief aan gewerkt. Er hebben 24 auteurs aan meegewerkt van binnen en buiten het pastoraat en het beschrijft in 22 hoofdstukken een breed spectrum van zaken die met het justitiepastoraat te maken hebben.

Er zijn vier hoofddelen:

1. de pastorale omgeving; onderwerpen uit de context van de geestelijke verzorging;
2. de pastorale en theologische uitgangspunten en de doelen van het pastoraat;
3. de pastorale taakuitoefening in de volle breedte van de kerntaken, verbonden met het vrijwilligerswerk, de band met de kerken en de nazorg.
4. Ten slotte is er nog een hoofdstuk met verdiepende artikelen.

Het Handboek Justitiepastoraat is allereerst bedoeld om de kwaliteit van het justitiepastoraat verder te ontwikkelen. Het is een boek voor de pastorale praktijk van de justitiepastores. Maar het is tegelijkertijd ook bedoeld voor medewerkers uit de omgeving van het justitiepastoraat: zoals directies

van inrichtingen en hulpverleners. Zij kunnen door middel van het Handboek inzicht krijgen in de vele aspecten die met het justitiepastoraat verbonden zijn.

De spits van het boek is 'herstelgericht pastoraat'. Herstelgericht pastoraat houdt een ambitie en een programma in voor de komende jaren.

In ons werk zien we hoe veel gedetineerden regelmatig terugkeren in de gevangenis. Er is een hoog recidivepercentage. Het beleid van de minister en de staatssecretaris van Justitie is erop gericht dit recidivepercentage te verlagen door sterk in te zetten op het vergroten van perspectief voor gedetineerden al tijdens de detentie.

Er wordt in het beleid ingezet op een brede maatschappelijke samenwerking. Het pastoraat kan door de verbinding met de kerken bijdragen aan het scheppen van dat perspectief en daarmee aan de doorbreking van de criminaliteit.

Het Handboek is voluit een oecumenisch project. In het justitiepastoraat werken we al vele jaren in oecumenisch verband nauw met elkaar samen. Ieder vanuit onze eigen identiteit, zoeken we naar vormen van programmatische samenwerking.

Het is heel bijzonder dat we in staat zijn geweest de theologie en de praktijk van ons werk in één boek samen te brengen. Dat was een inspirerend proces, waarin we ieder onze eigen identiteit hebben ingebracht.

Graag wil ik vandaag mijn collega hoofdaalmoezenier Fred van Iersel, in het bijzonder bedanken omdat hij enkele jaren geleden het initiatief tot dit boek heeft genomen.

Dan is nu het moment waarop het Handboek Justitiepastoraat aan u, Excellentie, wordt aangeboden. Mag ik u en collega van Iersel verzoeken met mij mee te gaan?